

Minimale mijlpalen in de taalontwikkeling bij jonge meertalige kinderen – leidraad voor een oudergesprek

Voor wie?

Deze lijst wil kleuterleidsters en zorgleerkrachten ondersteunen om een beter beeld te vormen van de taalontwikkeling van meertalige kleuters

Waarom deze lijsten?

Wanneer anderstalige kinderen op school starten, is dat voor hen vaak het eerste contact met het Nederlands. Deze taal moet dus nog de nodige tijd krijgen om zich te ontwikkelen. De snelheid en wijze waarop het Nederlands wordt verworven, is echter onder meer afhankelijk van de ontwikkeling van de thuistaal. Inzicht in de ontwikkeling de thuistaal kan ons helpen om vroegtijdige problemen te detecteren en aanbod te versterken waar nodig. Het is ook een leuke manier om als leerkracht het kind beter te leren kennen en ouders het signaal te geven dat taalontwikkeling een gedeelde bezorgdheid is.

Deze lijst is dus bedoeld om samen met de ouders een gesprek aan te gaan over de ontwikkeling van de thuistalen.

Situering binnen het decreet leerlingenbegeleiding

Om kwaliteitsvol onderwijs te waarborgen en doeltreffende leerlingenbegeleiding te bieden, dient elke school handelingsgericht te werken en dit binnen een continuüm van zorg. Deze lijst situeert zich hierbij in eerste instantie in fase 0, de brede basiszorg, en kadert binnen het inschrijvingsbeleid van elke school. Binnen het decreet leerlingenbegeleiding situeert deze lijst zich binnen het domein 'onderwijsloopbaan' en 'leren en studeren': Door het inventariseren van meertalige context binnen de brede preventieve basiszorg staat enerzijds de spraak- en taalontwikkeling bij elke leerling voorop, zodat elk kind alle kansen kan krijgen om aan het onderwijs deel te nemen. Anderzijds verhoogt het de ouderparticipatie, wat de drempel tussen de thuis- en schoolcontext verlaagt. Voor meer informatie over het decreet leerlingenbegeleiding en het zorgcontinuüm verwijzen we naar volgende sites: <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/leerlingenbegeleiding> en <http://www.prodiagnostiek.be/?q=zorgcontinu%C3%BCm-en-beslisboom>

Waarom niet gewoon eenzelfde instrument als voor ééntalig Vlaamse kinderen?

Je zal merken dat de grote mijlpalen tussen één- en meertalige kinderen sterk gelijklopend zijn. Het gebruik van de klassieke lijsten geeft echter een aantal moeilijkheden:

- We gaan met extra voorzichtigheid om met elementen die taal-specifiek zijn. Denk bijvoorbeeld aan ons verschil tussen sterke en zwakke werkwoorden, lidwoorden of verkleinwoorden. Zaken die niet in alle talen voorkomen.
- Nederlandstalige kinderen leren hun taal meestal met een erg brede ondersteuning: thuis, de hele familie en omgeving, crèche en daarna op school. Bij meertalige kinderen worden

talen vaak in minder contexten geoefend en zeker niet op school. Abstracte begrippen, samengestelde zinnen zijn bijvoorbeeld zaken die daardoor mogelijk wat meer tijd vragen.

In de lijst trachten wij met deze zaken rekening te houden. *Dit betekent niet dat we 'normverlagend' zijn en minder basisvaardigheden in de thuistaal vooropstellen. We hebben wel gezocht naar die vaardigheden die goed observeerbaar zijn door ouders en ons kunnen helpen om kinderen tijdig te detecteren.*

Wanneer neem je dit best op?

Bij de start: Het is nuttig deze lijst reeds bij de start op 2:6 te gebruiken. Vooral om kinderen op te sporen die nog helemaal niet tot productie kwamen in de thuistaal. Dit is immers een risico. Een kindje dat nog niet spreekt wanneer het naar school komt, zal zich snel erg op het Nederlands gaan richten en de thuistaal krijgt dan nog weinig kansen. Dit kan een negatieve impact hebben op het functioneren van het kind binnen het gezin. Talen zijn bovendien communicerende vaten en de ontwikkeling van de thuistaal ondersteunt het leren van het Nederlands. *Het zal in praktijk vaak moeilijk zijn om dit bij alle onthaal-klassertjes te doen. Probeer tijdens het kennismakingsgesprek dan toch een eerste indruk te krijgen over de moedertaalontwikkeling van het kind, om zo risicokinderen te selecteren bij wie je de lijst zal gebruiken.*

Op andere momenten tijdens de kleuterjaren: Vooral daar waar de kleuterleidster intuïtief aanvoelt dat een kleuter het moeilijker heeft wat betreft taal en/of wanneer ouders hun bezorgdheid uiten. Dit kan zijn naar het Nederlands toe of naar de thuistaal. Daarnaast ook bij kleuters die later instappen om zo een beter beeld te hebben van de start situatie.

Hoe gebruik je deze lijsten het best?

Je zal bij je gesprek heel verschillende taalcontexten tegenkomen. Bij sommige kinderen is er één thuistaal. In dat geval is het eenvoudig en ligt in een gesprek met de ouders de nadruk op die taal. Vandaag de dag echter zijn er thuis vaak twee of meer talen aanwezig. In dat geval zal het belangrijk zijn eerst na te gaan welke talen vooral tot het kind worden gericht. Bovenaan de lijst noteer je eerst alle talen die in het gezin worden gesproken. In de verdere vragenlijst beperken we ons tot de twee talen die thuis het meest tot het kind worden gesproken.

Bij het invullen van de lijst maak je als het ware de 'optelsom' van de vaardigheden in de verschillende thuistalen. Zo kan het zijn dat het kind een bepaalde taal begrijpt maar nog niet spreekt terwijl het in een andere thuistaal al goede zinnen maakt. Dit is meestal gerelateerd aan het aanbod. Zinnen maken in die ene taal maakt duidelijk dat het kind over de capaciteit beschikt en deze brengen we in kaart. Het gaat dus om de 'maximale vaardigheden'. Dit betekent niet dat er in een vervolg geen tips kunnen worden geformuleerd om ook de zwakkere taal te versterken.

Het komt voor dat kinderen in het Nederlands vaardigheden ontwikkelen die ze niet in de thuistaal beheersen. Verschillen tussen Nederlands en de thuistaal kunnen leerzaam zijn maar in het gesprek ligt het accent op de thuistaal. Voor het Nederlands voorzien we wel een kolom zodat de leerkracht verworven vaardigheden kan aanvinken.

Welke taal gebruik je tijdens het gesprek? Vanaf het ogenblik dat je een gemeenschappelijke taal hebt, ook als is die niet perfect, kan je rechtsreeks met de ouders in gesprek gaan. Het versterkt de vertrouwensband en toont dat bezorgdheden delen echt wel lukt. Indien dit te moeilijk is, kan je bekijken om een sociaal tolk of intercultureel bemiddelaar in te schakelen. Het inschakelen van bijvoorbeeld familieleden doe je alleen als de ouders zich daar echt goed bij voelt. Je vraagt dan om letterlijk te vertalen wat de ouders vertellen.

Tijdens dit gesprek vink je de vaardigheden aan die de ouders als verworven aangeven.

Wanneer het kind meer dan één jaar aanbod heeft gehad in het Nederlands, kan je als leerkracht ook de vaardigheden in het Nederlands bekijken. Kleuters die pas op school toekomen, hebben wat je noemt 'een stille periode'. Sommige kinderen, zeker wanneer ze uit een minder stimulerende taalomgeving komen, hebben een stille periode tot 6 maanden. Belangrijk is dat je in tussentijd merkt dat het begrip groeit. Indien de stille periode langer dreigt te duren is het toch goed dit van naderbij te bekijken. Mogelijk is er een zekere spreekangst of kan deze lijst helpen om een probleem te detecteren. Je kan het CLB raadplegen of doorverwijzen naar een logopediste.

Verdere tips:

- Wanneer ouders aangeven dat een kind iets kan, bijvoorbeeld zinnen maken, laat dan voorbeelden geven.
- Bij een kind dat het erg moeilijk heeft met de thuistaal kan je ook altijd eens een lijst gebruiken van een jongere leeftijdsgroep. Hou hiermee wel rekening als je een besluit trekt.

Wat na de afname?

De lijst be vraagt minimale vaardigheden d.w.z. wanneer deze niet verworven zijn, is extra opvolging binnen de zorg nodig. Wees dus streng: de meeste vaardigheden van de aangegeven groep/leeftijd moeten verworven zijn in minstens één taal. Indien dit niet het geval is, is verdere actie aangewezen.

Het is geen genormeerde lijst. Je bekijkt samen met de ouders waar extra aandacht en input nodig is.

Dit kan verschillende zaken betekenen:

- Denk bij twijfels steeds aan controle van het gehoor door neus-keel-oor-arts.
- Formuleer tips aan ouders en volg op of dit effect heeft. Meertalige folders voor ouders vind je op de volgende link: <http://www.meertaligheid.be/materiaal/je-spreekt-thuis-verschillende-talen-dat-is-goed-voor-je-kind>
- Probeer ouders meer bij het schoolgebeuren te betrekken om van daaruit de thuistaal te ondersteunen (boekje of spelletje meegeven, ouders eens in de klas laten observeren hoe je iets kan aanpakken).
- Bekijk het verdere zorgtraject met CLB. Indien CLB hierbij de ouders ruimer wil bevragen dan kan de AMK ([Anamnese Meertalige Kinderen](#)) nuttig zijn. Om meer adviezen te geven verwijzen we graag naar de bundel '[Tussen taal en blokkendoos](#)'.

- Doorverwijzing voor verder onderzoek: Hierbij kan je verschillende zaken in overweging nemen: grootte achterstand, specifieke problemen, merkbare frustratie bij het kind en/of de ouders rond de communicatie.
- Evolutie opvolgen: het kan zijn dat je het versterkt aanbod eerst een kans wil geven. Geef ouders voldoende tijd om nieuwe zaken op te nemen. Laat minimaal 3 maanden tussen voor je eventueel de lijst eens terug opneemt om samen te bekijken of er evolutie merkbaar is. Het uitblijven van een positieve evolutie is een aanduiding voor verdere doorverwijzing.

Hoe is de lijst samengesteld?

We namen heel wat lijsten door. In deze lijsten gingen we op zoek naar vaardigheden die:

- goed observeerbaar zijn voor ouders
- kunnen worden beschouwd als universele taalelementen
- kunnen worden beschouwd als minimale vereisten in de taalontwikkeling op die leeftijd.

Overzicht geraadpleegde lijsten

Prodia, Mijlpalen in de spraak- en taalontwikkeling, Algemeen Diagnostisch protocol 2015.

De ontwikkeling van taal. www.kindentaal.nl

Sieneke Goorhuis-Brouwer, gereviseerde minimum spreeknormen (g-ms), 2007

Mie Cocquyt, Alarmsignalen communicatie gebaseerd op: reden tot bezorgdheid van Sally Ward (2000)

Agnes Stadeus e.a., Tandemlijst voor jonge kinderen met ontwikkelingsmoeilijkheden – Handboek voor de begeleider. Garant uitgevers, 1994

Margot Visscher-Bochane, De rode vlaggen.

Cecile Kuijpers en Lianne Vermeulen, PION-kleuters in ontwikkeling. Observatielijst voor peuters met spraak- en taalproblemen. ACCO, 2011

Kleuters veilig oversteken, Sig i.s.m. Federatie voor Centra van Ambulante Revalidatie, 2005

Claartje Slofstra-Bremer e.a., Taalstandaard. Handleiding. K2-publisher, 2005

W. Kort e.a., CEL- 4-NL: Observatieschaal. Pearson, 2008

Leen van den Dungen (2008). Taaltherapie voor kinderen met taalontwikkelingsstoornissen. K2-publisher, 2008

Annemarie, Schaerlaeckens, De taalontwikkeling van het kind. Noordhoff Uitgevers, 2016

